

N:o 109.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 15 maj 1896.
— — — — Andra Kammaren den 15 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående anvisande af medel för understödjande medelst lån af enskilda jernvägsanläggningar.

(Statsutskottets utlåtande n:o 49 och memorial n:o 57.)

Till Konungen.

Om understödjande af enskilda jernvägsanläggningar medelst statslån hafva inom Riksdagen väckts åtskilliga förslag af enskilda motionärer; och får Riksdagen till en början erinra, att för tiden efter innevarande års utgång några dylika bidrag icke äro af Riksdagen anvisade.

Att staten bör medelst lån befrämja anläggandet af enskilda jernvägar, har Riksdagen ansett vara genom 1871, 1876, 1881, 1886 och 1891 årens Riksdagars beslut så erkänt, att någon utredning i detta hänseende icke lärer nu erfordras. Likaså torde sättet för låneunderstödens utdelande, eller, såsom redan för fem femårsperioder skett, ställandet af därför nödiga medel till Eders Kongl. Maj:ts disposition, vara pröfvadt och erkänt såsom det i alla afseenden lämpligaste, icke minst därför att Eders Kongl. Maj:t torde bäst vara i tillfälle att egna en noggrann och omsorgsfull pröfning åt hithörande frågor, i främsta rummet vigten af olika föreslagna jernvägsanläggningar samt deras förmåga att kunna fullgöra sina skyldigheter gent emot staten såsom lån-

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 23 Häft. (N:is 109—113.) 1

gifvare, men äfven i icke mindre grad nya jernvägsliniers inverkan å redan förefintliga banors förmåga att uppfylla sin förbindelser.

Riksdagen har till följd häraf ansett sig endast böra meddela bestämmelser om lånefondens belopp och villkoren för de bidrag, som beviljas ur densamma.

För bedömande af hvilket belopp kan vara lämpligt har Riksdagen tagit del af från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhållna uppgifter dels å jernvägar, som erhållit koncession, men hvarå arbetet ej påbörjats, dels å ifrågasatta jernvägar, som ännu ej erhållit koncession.

Den beräknade kostnaden för de förra slutar å 41,979,000 kronor, för de senare å en summa, öfverstigande åtta millioner kronor.

Flere af de ifrågasatta jernvägarne komma antagligen ej till utförande, och för några torde understöd medelst statslån icke lämpligen böra beviljas. Det oaktadt har Riksdagen funnit ofvan anförda uppgifter gifva vid handen, att det för de tre sista fonderna bestämda beloppet, fem millioner kronor, skulle komma att visa sig otillräckligt i förhållande till de många anspråk, som komme att ställas på en lånefond för nästa femårsperiod. Enligt Riksdagens åsigt föreligger därför skäl att höja beloppet, men då en ökning deraf till dubbla summan, på sätt blifvit föreslaget, torde framkalla en alltför hastig utveckling af jernvägsbyggandet, har Riksdagen icke beviljat ett större anslag än sju millioner femhundredrusen kronor, motsvarande 1,500,000 kronor om året. De för det allmänna viktigaste jernvägslinierna torde för öfrigt redan vara anlagda, och med den rikliga penningtillgång, som för närvarande råder, lærer det nu vara icke oväsentligt lättare att på enskild väg anskaffa anläggningsskapital än under den förflutna tiden.

I villkoren för lånen, sådana dessa villkor blifvit bestämda för den år 1891 beviljade fonden, har Riksdagen icke vidtagit annan ändring, än att det i 2:a punkten af gällande villkor förekommande stadgandet, att bolagsmännens inbetalningar å af dem tecknade belopp skola ske i förhållande till de andelar af lånesumman, som lyftas, och före lyftningen af dessa andelar, utbyttis mot den mera i öfverensstämmelse med ordalagen i 3:e punkten stående föreskriften, att inbetalningarna å den del af anläggningsskapitalet, som bör utgöras af aktiekapital eller eljest utan återbetalningsskyldighet lemnadt tillskott, skola ske i förhållande till de andelar af lånesumman, som lyftas, och före lyftningen af dessa låneandelar. Nuvarande 2:a och 3:e punkterna hafva dessutom ansetts böra byta plats.

Riksdagen har alltså beviljat och stält till Eders Kongl. Maj:ts disposition ett extra anslag af sju millioner femhundredrusen kronor, att

utgå under fem år från och med år 1897 med 1,500,000 kronor årligen, dock så, att belopp, som ej blifvit till utgående under ett af dessa år anvisadt, må för ett efterföljande år af samma femårsperiod disponeras, egande Eders Kongl. Maj:t att å detta anslag, till understödjande af nya, ännu ej påbörjade enskilda jernvägsanläggningar, anvisa af Eders Kongl. Maj:t beviljade understödsbelopp, att utgå i enlighet med följande vilkor och bestämmelser:

1:o) att kostnadsförslag och arbetsplan fastställas af Eders Kongl. Maj:t, som ock närmare bestämmer de ställen, hvilka jernväg skall beröra, varande det sökande bolaget skyldigt att godtgöra de särskilda kostnaderna för möjligen erforderliga kontrollundersökningar, besigtningar, extra biträdens användande med mera dylikt, hvilka kunna af kostnadsförslagens och arbetsplanens granskning föranledas;

2:o) att det lånesökande bolaget, för att kunna erhålla statsunderstöd, skall vara skyldigt hos Eders Kongl. Maj:t styrka, att det förfogar öfver ett kapital, som jemte statslånet är fullt tillräckligt till jernvägsanläggningens utförande på sätt arbetsplan och kostnadsförslag innehålla och hvaraf minst så stor del, som motsvarar hälften af den beräknade anläggningskostnaden, bör utgöras af inbetaldt eller tecknad aktiebelopp eller eljest utan återbetalningsskyldighet lemnadt tillskott till jernvägsanläggningens utförande;

3:o) att låneunderstödet må utgöra högst hälften af anläggningskostnaden efter det fastställda kostnadsförslaget samt lyftas i mån af arbetets fortgång på sätt och å tider, som Eders Kongl. Maj:t bestämmer, dock med iakttagande deraf, att inbetalningarna å den del af anläggningskapitalet, som bör utgöras af aktiekapital eller eljest utan återbetalningsskyldighet lemnadt tillskott, skola ske i förhållande till de andelar af lånesumman, som lyftas, och före lyftningen af dessa låneandelar; skolande härjemte en tiondedel af den beviljade låneförsträckningen innestå, till dess besigtning af jernvägsanläggningen blifvit i öfverensstämmelse med § 2 mom. 2 af kungörelsen den 11 december 1874, angående ordningen för afsyning och besigtning af enskilda jernvägar och deras upplåtande för allmän trafik, förrättad, och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat tillstånd till banans öppnande för allmän trafik;

4:o) att i afseende å ifrågavarande försträckningar skall iakttagas:

a) att annuiteten beräknas till fem procent å ursprungliga försträckningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter

fyra och en half för hundra å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgör afbetalning derå;

b) att anstånd med räntans erläggande må medgifvas för högst tre år, dock icke utöfver ett år från den dag, då, enligt Eders Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad; skolandet beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd sålunda medgifves, till staten inbetalas, sedan genom de stadgade annuitetsliqviderna all öfrig ränta, med hvilken anstånd icke beviljats, blifvit gulden och kapitalet godtgjort, så att efter nämnda tids förlopp med annuitetens erläggande fortfares så länge, till dess äfven beloppet af den ränta, med hvars erläggande anstånd medgifvits, blifvit till staten inbetaladt; och

c) att kapitalafbetalning skall vidtaga tre år efter den dag, då, enligt Eders Kongl. Maj:ts bestämmande, jernväg senast skall vara färdig och för trafik öppnad;

5:o) att jernvägsanläggningen med alla dertill hörande byggnader och materiel, äfvensom all bolagets öfriga egendom, skall utgöra säkerhet för den af staten lemnade försträckning, och staten till säkerhet för sin fordrans utbekommande erhålla inteckning med förmånsrätt framför hvarje annan fordran i den jernväg, för hvars anläggning den ifrågavarande försträckningen beviljats; börande ej mindre såsom vilkor för statslånet erhållande och tillgodonjutande i bolagsordningen intagas stadgande om bolagets skyldighet att till säkerhet för statens fordran inteckna bolagets jernväg med förmånsrätt för samma fordran framför hvarje annan fordran hos bolaget, än ock en tredjedel af det beviljade statslånet innestå, till dess inteckning med ofvan stadgad förmånsrätt i bolagets jernväg meddelats för förut lyftade andelar af lånet; hvarjemte ofvan berörda sista tredjedel ej må utbekommas, förr än inteckning för dess belopp med förmånsrätt framför hvarje annan fordran än statens blifvit i bolagets jernväg behörigen meddelad;

6:o) att Eders Kongl. Maj:t skall insätta en med särskild instruktion försedd ledamot i direktionen för hvarje jernvägsbolag, som innehar lån af staten, och utse en revisor att deltaga uti granskningen af bolagets förvaltning och räkenskaper, samt att arfvode till sålunda utsedd direktör och revisor skall bekostas af bolaget;

7:o) att hvarje jernvägsbolag, som erhållit statsunderstöd, skall vara skyldigt underkasta sig såväl de bestämmelser i fråga om samtrafik, hvilka Eders Kongl. Maj:t kan finna godt för bolaget bestämma, som ock i öfrigt alla de vilkor och kontroller, som af Eders Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga och nödiga; samt

8:o) att hvarje sådant bolag, som nyss är nämndt, må, då Eders Kongl. Maj:t så pröfvar lämpligt, dels utan kostnad eller årlig ersättning undfå upplåtelse af den för jernvägsanläggningen erforderliga, kronan tillhöriga mark, som står under dess omedelbara disposition, hvaremot, när fråga är om boställsjord eller annan åt enskild person med åborätt eller annorledes upplåten kronojord, ersättning derför af bolaget bör lemnas i enlighet med gällande expropriationslag, dels ock kostnadsfritt begagna sådana å kronans egor belägna kalk- och stenbrott jemte grustäppter, som kunna vara disponibla.

Stockholm den 15 maj 1896.

Med undersåtlig vördnad.
